

*Матері неодмінно повинні дати
прочитати цю книгу своїм донькам*

До розпусників

Розпусники й розпусниці будь-якого віку й будь-якої масті, тільки вам одним я підношу цей твір: насичуйтеся його принципами — вони добряче розпалять вас. Холодні й короткозорі моралісти лякають усіх пристрастями, щоб ви не пізнали задоволень; але ж сама природа стелить людині її неповторний шлях за допомогою пристрастей. Тож нічого не слухайте, крім їхнього захопливого голосу. Тільки вони можуть привести вас до щастя.

Сластолюбні жінки, беріть приклад із хтивої Сент-Анж; як і вона, зневажте й наплюйте на все, що відвертає вас від райських законів утіхи, з якими нерозривно пов'язала вона все своє життя.

Юні дівчата, дуже довго ви знемагали у безглуздох і небезпечних лабетах химерних чеснот і відразливих релігійних приписів — наслідуйте палку Євгенію; так само прудко, як і вона, відкиньте й розтопчіть усі сміховинні настанови, якими задурили вашу голову батьки.

І ви, люб'язні блудочинці, ті, хто з молодих літ не мав інших перепон, крім власних пожадань та інших законів, крім власних забаганок, нехай вам взірцем стане цинічний Дольмансе; якщо хочете, як він, пройти всіма квітучими алеями, які вам вготувала ваша хіть, зайдіть

у своїх намірах так далеко, як зайшов він; і зятяте головний урок у його школі: тільки розширюючи сферу своїх смаків і фантазій, тільки жертвуючи всім на світі заради сластолюбства, нещасній особині, знаній під іменем «людина» і, попри свою волю, закинутій у цей безрадісний світ, вдасться виростити кілька троянд на тернику життя.

Діалог перший

Пані де Сент-Анж, шевальє де Мірвель.

ПАНІ ДЕ СЕНТ-АНЖ. Добридень, братику. А де ж пан Дольмансе?

ШЕВАЛЬЄ. Він приїде рівно о четвертій. Сядемо обідати не раніше сьомої години, тож у нас купа часу на теревені.

ПАНІ ДЕ СЕНТ-АНЖ. Знаєш, брате, мені трохи ніяково за свою цікавість і за всі ті непристойні плани, які я намріяла на сьогодні. Насправді, друже, ти надто поблажливий до мене — що більше я стримую себе, то більше моя клята голівонька розпалюється і тягне мене до розпусти; ти мені багато дозволяєш, це тільки псує мій норов... У двадцять шість років треба вже звернутися до благочестя, та я стаю ще ненаситніша, ніж будь-коли... Мій друже, ти навіть гадки не маєш, чого мені жадається. Я гадала собі, що зв'язок із жінками зробить мене мудрішою; що пристрась до представниць моєї статі відвадить мене від чоловіків. То все маячня, мій друже! Думки про втіхи, від яких я хотіла втекти, ще палкіше заповнили мене. І тоді я збагнула: для тих, хто, як я, створений для розпусти, марно вигадувати перепони — дуже скоро їх зметуть нестримні пожадання. Отака-то, любчику,

я тварина — на амфібію схожа: люблю все, що завгодно, тішуся й на землі, й на морі.

Але, зійнайся, братику, досить незвично, що я схотіла запізнатися із цим непересічним Дольмансе, який, як ти кажеш, ніколи не брав жінку звичним способом. Він, як переконаний содоміт, обожнює свою стать і погоджується на жіночу лише за умови, якщо йому підставлять любі йому принади, якими він звик утішатися у чоловіків. Бачиш, мій брате, яка забаганка моєї примхливої фантазії: я хочу стати Ганімедом цьому новоспеченому Юпітерові, хочу спробувати його смаки, зміряти глибину його безчестя, хочу стати жертвою його збочених вигадок. Донині, як ти знаєш, любий, я так віддавалася лише тобі — з поблажливості — та ще своїм слугам, які робили це за гроші, щоб улестити мої бажання. Сьогодні мене не зваблюють ані поблажливість, ані примха — хочеться ввійти у смак... Я відчуваю, що різниця між минулими і теперішніми збудниками, що тягнуть мене до цієї химерної манії, — величезна, і я хочу пізнати її. Благаю, опиши мені твого Дольмансе, щоб я його собі уявляла ще до зустрічі. Якось я бачила його мигцем у чужому домі.

ШЕВАЛЬЄ. Йому тридцять шість років, сестро. Він високий і вродливий, очі дуже жваві й розумні. Утім, у його рисах коли-не-коли промайне ледь помітна жорстокість і злість. У нього чудові зуби. Фігура й манери його трохи розніжені — безперечно, це результат тривалої звички часто бути жіночним. Він надзвичайно елегантний, має чарівний голос, безліч талантів, а головне — схильність до філософії.

ПАНІ ДЕ СЕНТ-АНЖ. Сподіваюся, він не вірить у Бога?

ШЕВАЛЬЄ. Та ти що! Він знаний безбожник, далекий від будь-якої моральності... О, він абсолютно й остаточно зіпсутий, злостивий, безсовісний.

ПАНІ ДЕ СЕНТ-АНЖ. Як це мене розпалює! Я точно збожеволюю від цього чоловіка. А які його смаки?

ШЕВАЛЬЄ. Ти вже знаєш. Йому любі втіхи Содому в усіх проявах: і в активній ролі, і в пасивній. Тільки чоловіки задовольняють його, і якщо він допускає до себе жінок, то лише за умови, що вони люб'язно поміняються з ним статтю. Я розповів йому про тебе і про твої наміри. Він погодився, але й сам висуває умови. Попереджаю, сестро, він відмовить, якщо ти схилитимеш його до чогось іншого. «Те, що я згоден учинити з вашою сестрою, — наголошував він, — це чиста розпуста... така вольність, якою дозволено заплямовувати себе лише зрідка і з безліччю пересторог».

ПАНІ ДЕ СЕНТ-АНЖ. «Заплямовувати себе»!.. «Безліч пересторог»!.. До нестями люблю слухати солов'їну мову цих ласкавців! Ми, жінки, також вживаємо особливі слова, щоб висловити глибоку відразу до всього, що не пасує обраному нами культу... Ну ж бо, скажи, дороженький, він тебе мав? Такого мужчину, я певна, приваблює твоє красиве личко і твої двадцять літ!

ШЕВАЛЬЄ. Я не ховатиму від тебе шаленств, які ми з ним учинили: ти досить розумна, щоб їх не засуджувати. Насправді я люблю жінок і тим дивним забавкам віддаюся лише тоді, коли до них схиляє чоловік, вартий кохання. Тоді я ладний на все. Я далекий від сміховинної пихи зухвалих шмаркачів, нібито на такі пропозиції треба відповідати ударами ціпка. Хіба людина господар власних жадань? Треба поспівчувати тим, у кого є своєрідні бажання, але ніколи не ображати їх за це: то не їхня

вина, а природи. Їм не до снаги було прийти в цей світ з іншими бажаннями, як нам не до снаги обирати, чи народитися з ногами кривими чи прямими. Хіба людина, що висловлює бажання насолодитися з вами, говорить щось прикре? Анітрохи. Вона робить вам комплімент. Навіщо відповідати їй лайкою та образою? Так вчиняють лише бовдури. Розважлива людина, безперечно, погодиться зі мною. Але світ наповнений безголовими йолопами, які вважають, нібито визнання їх принадами для втіх тим самим їх зневажає. Чоловіки, зіпсуті жінками, які ревниво охороняють від наруги свої права, уявляють себе донкіхотами тих банальних прав, грубо розправляючись із тими, хто не визнає тотальності жіночої влади.

ПАНІ ДЕ СЕНТ-АНЖ. Ой, друже, поцілуй-но мене! Ти не був би моїм братом, якби думав інакше. Але, благаю, не оминай подробиць ні про Дольмансе, ні про ваші втіхи.

ШЕВАЛЬЄ. Один мій приятель розповів Дольмансе про мій, як тобі добре відомо, пречудовий член. Дольмансе намовив маркіза де В... запросити мене разом із ним на вечерю. Там-то мені й довелося показати своє багатство. Спершу здавалося, що присутнім просто було цікаво. Але незабаром чудовий зад, повернутий до мене, і благаання насолодитися ним, вочевидь, засвідчили, що ці оглядини були потрібні для того, щоб задовольнити пристрасть. Я попередив Дольмансе про можливі труднощі такого заміру. Але його нічого не лякало. «Я не боюся навіть тарану, — ствердив він. — Порівняно з іншими вам не дістати слави найстрашнішого знаряддя, що пробивало цю дупу!» Поруч стояв маркіз; він підбадьорював нас, стискаючи і мацаючи, цілуєчи все, що ми обидвоє оголили перед усіма. Я підходжу... хочу бодай, щоб були якісь приготування. «Облиште! — вигукує маркіз. — Інакше

ви позбавите Дольмансе половини відчуттів, яких він від вас чекає. Він хоче, щоб його розпанахали... розірвали на шмаття». «Він буде задоволений!» — кажу я, занурюючись наосліп у безодню. І ти гадаєш, моя сестро, було тяжко?.. Анітрохи. Мій здоровезний прутень запхався весь без жодних проблем, і я дістався до самих його нутрощів — а цьому содомітові* хоч би що. З ним я був дуже люб'язний; надзвичайна насолода, яку він спізнав, здригання і ласкаві слова невдовзі передалися й мені — і я його затопив. Допіру я вийшов із нього, як Дольмансе, розпашілий, зарум'янений як жриця бога Вакха, повернувся до мене обличчям: «Бачиш, до якого стану ти мене довів, любий шевальє? — сказав він, показуючи свого пустотливого прутня, доволі довгого і не менше від шести дюймів в обхваті. — Ти побув моїм любасом, тепер благаю тебе, моє кохання, зласкався послужити мені жінкою, щоб я міг сказати, що сповна спробував у твоїх божественних обіймах усі любі мені втіхи». Зваживши, що мені неважко виконати як перше, так і друге прохання, я погодився. Тут на моїх очах почав знімати штани й маркіз, благаючи, щоб я побув із ним у ролі чоловіка, поки я буду жінкою для його друга. З ним я повівся так само люб'язно, як і з Дольмансе. Той сторицею повернув мені всі поштовхи, якими я почастував третього учасника, і скоро випорснув до глибин моєї дупи чарівну рідину, якою я майже в ту саму мить зросив дупу маркіза де В...

---

* Автор вживає жаргонне слівце «bougre» (скор. від «boulgare» — болгарин), що було розповсюджене в XVI–XVIII ст. Вольтер у своєму «Філософському словнику» (1764) у статті «Болгари» пише, що спершу цей народ у Франції вважали еретиками, потім цим прізвиськом називали всіх нонконформістів, а відтак — «тих, хто не надавав дамам усієї уваги, на яку ті заслуговують». — *Прим. пер.*

ПАНІ ДЕ СЕНТ-АНЖ. Напевне, брате, ти дістав неймовірну втіху, опинившись між двома водночас. Кажуть, це зачаровує.

ШЕВАЛЬЄ. Твоя правда, ангеле мій, це найкраща позиція. Та хоч що там кажуть, то лише витребеньки, які я нізащо не проміню на усолоди від жінок.

ПАНІ ДЕ СЕНТ-АНЖ. Гарзд, мій любчику, щоб нагородити тебе сьогодні за твою люб'язність і делікатність, я віддам твоєму палу молоду незайману дівицю, що прекрасніша за самого Амура.

ШЕВАЛЬЄ. Отакої! Ти кличеш до себе жінку... разом із Дольмансе?

ПАНІ ДЕ СЕНТ-АНЖ. Це потрібно для навчання. Я запізналася з цією дівчинкою минулої осені в пансіонаті, коли мій чоловік відпочивав на водах. Тоді ми нічого не змогли, та й ні на що не зважилися — надто багато очей спостерігало за нами; але ми пообіцяли одна одній, що зустрінемося за першої ж нагоди. Аби погамувати вогонь свого бажання, я познайомилася з її сім'єю. Батько — той іще розпусник... його я звабила. Нарешті, красуня має приїхати, я чекаю на неї. Ми проведемо два дні разом... дві чарівні днини. Більшість часу я відведу на те, щоб наставляти цю юну особу. Дольмансе і я вкладемо у милу голівку всі принципи найсвавільнішого лібертинажу; ми запалимо її нашим вогнем, нашими бажаннями. Я прагну поєднати теорію з практикою, показуючи всі розумування наочно, тому я призначила тебе, мій братику, зібрати врожай мирт Цитери, а Дольмансе — троянд Содому. Для себе я матиму два задоволення рівночасно: насолоджуюся забороненими розкошуваннями, гріхом, і подам його уроки. Я прищеплю милій незайманиці, що потрапила в наші тенета, смак до розпусти. То як, шевальє, чи не гідний цей план моєї уяви?

ШЕВАЛЬЄ. Таке могла замислити тільки ти. Сестричко, цей план божественний, і я обіцяю тобі якнайкраще виконати цю чарівну роль, призначену мені. Ой, пустунко, як ти насолодишся навчанням цього дитяти! Яке блаженство розбестити і витравити в юному серденьку всі зерна чесноти і релігії, засіяні попередніми вчителями! Воістину, для мене це занадто збочено.

ПАНІ ДЕ СЕНТ-АНЖ. Звичайно, я не зупинюся ні перед чим, щоб її розбестити, зіпсувати і викоринити всі фальшиві принципи моралі, якими могли вже затьмарити її розум. За два уроки я хочу зробити її такою ж безчесною, як я сама... такою ж аморальною... такою ж блудливою. Треба попередити Дольмансе. Утаємнич його в наш задум, щойно він прибуде. Хай отрута його безсоромності просякне в юне серце, змішуючись із трунком, який вприсну я, — тоді ми зможемо дуже швидко викорчувати всі паростки доброчесності, що проросли в ній без нас.

ШЕВАЛЬЄ. Кращого звідника тобі годі шукати: безбожництво, безчестя, знущання і непристойність так і ллються з вуст Дольмансе, як колись єлейні містичні проповіді з губ відомого єпископа з Камбре*. Він — найталановитіший звабник, найзіпсутіший і найнебезпечніший... Ах, дорогенька, щойно твоя учениця потрапить до рук такого вихователя — я тобі гарантую її найскоріше падіння.

ПАНІ ДЕ СЕНТ-АНЖ. Безперечно, навчання не затягнеться — я розгледіла в ній добрі здібності...

ШЕВАЛЬЄ. Але, любя сестро, чи не боїшся ти батьків? Раптом мала розп'якає, коли повернеться додому?

---

* Натяк на Фенелона. — Прим. пер.

ПАНІ ДЕ СЕНТ-АНЖ. Не бійся, батька я звабила... він мій. Тобі такого зізнання досить? Я віддалася йому, щоб він заплющив очі. Задуми мої йому невідомі, але він ніколи не посміє докопуватися правди... Він у мене в руках.

ШЕВАЛЬЄ. Твої методи страшні!

ПАНІ ДЕ СЕНТ-АНЖ. Такі й мають бути, щоб усе вийшло напевне.

ШЕВАЛЬЄ. Розкажи, будь ласка, про цю юнку.

ПАНІ ДЕ СЕНТ-АНЖ. Її звати Євгенія. Вона дочка одного з найбагатших столичних відкупників Містівалья*. Батьку приблизно тридцяти шести років, матері — тридцять два, самій малій — п'ятнадцять. Містіваль настільки ж розпусний, наскільки його дружина побожна. Даремно, мій друже, змальовувати цю дівчинку — вона варта найвищих похвал. Досить буде тобі сказати, що ні ти, ні я, напевно, не бачили звабливішої особи, ніж вона.

ШЕВАЛЬЄ. Якщо не хочеш малювати портрет, хоча б окресли ескіз. Я хочу бодай трохи знати, з чим матиму справу, щоб уявити ідола, якому принесу жертву.

ПАНІ ДЕ СЕНТ-АНЖ. Гаразд, друже, в неї довгі каштанові коси, які ледь затискаєш у жмені, вони спадають до самих сідниць. Шкіра сліпучої білизни, носик з маленьким горбиком, очі — чорні як ніч і горять полум'ям!.. Ох, мій друже, неможливо встояти перед її очима... Ти навіть

---

* Тут ідеться про професію збирача податків (*traitant*). Під час вибору цієї професії для пана де Містівалья, де Сад, можливо, надихнувся відомою характеристикою, яку дав відкупникам Монтеस्क'є в «Дусі законів» (1748): «...вони були зажерливі, сіяли одну суспільну біду за іншою, одну нужду за іншою... зникає будь-яка повага до честі, люди починають нехтувати повільнішими й природнішими засобами відзначитися, й урядування було уражене в самому своєму принципі» (XI, 18 і XIII, 20, «Про відкупників податків»). — Прим. пер.

не уявляєш, на які безумства вони штовхають... Їх вінчають прекрасні брови... і обрамлюють неймовірні повіки!.. Ротик маленький, гарні зубки, все таке свіже й молоде!.. Вона граційно тримає голівку на плечах, благородно вигинає шию... Як на свій вік вона виглядає дорослішою — їй можна дати сімнадцять років. Стан елегантний і тонкий, груди — запаморочливо принадні... Це найпрекрасніші цицьочки, які я тільки бачила!.. Вони ледь поміщаються в долоні, такі м'якенькі, свіженькі, білі!.. Разів зо двадцять я губила голову, коли прикладалася до них губами! А бачив би ти, як вона реагувала на мої пестоші... великі очі так і виймали мою душу!.. Друже, про інше я можу тільки здогадуватися. Ох! Якщо судити по тому, що я вже знаю, то ніколи на Олімпі не було божества подібного до цього... Але ж ось чую її кроки... залиш нас. Вийди через сад, щоб не зустрітися з нею, і повертайся в точно призначену годину.

ШЕВАЛЬЄ. Ти змалювала мені дуже чітку картину... О, небеса! І тепер я маю піти... саме тоді, як розпалився!.. Прощай... але поцілунок... один поцілунок, сестро, щоб хоч якось втішити мене. *(Вона цілує його, торкаючись рукою пруття через штани, і молодик квапно виходить).*

Діалог другий

Пані де Сент-Анж, Євгенія.

ПАНІ ДЕ СЕНТ-АНЖ. Ах! Добридень, моя красуне! З яким нетерпінням я чекала на тебе. Ти дуже легко це побачиш, якщо зазирнеш у моє серце.

ЄВГЕНІЯ. О, любя моя, мені вже здавалося, що я ніколи не приїду — таке було бажання кинутися тобі в обійми. За годину до виїзду я боялася, що все зміниться: моя матір категорично спротивилася нашій чудовій затії. Вона заявила, що юній дівчині мого віку неприпустимо їхати одній. Але мій батечко так позавчора її відперішив, що стало єдиного погляду, щоб змусити пані де Містіваль замовкнути. Врешті-решт, вона згодилася, що батько дозволяє мені їхати — і ось я тут. Мені дали два дні. Треба, щоб післязавтра твоя служниця доправила мене додому в кареті.

ПАНІ ДЕ СЕНТ-АНЖ. Мій ангеле, цей час промине, як одна мить! Так швидко я ледве встигну виразити тобі все, що відчуваю до тебе... і крім того, нам треба поговорити. За такий короткий час я маю втаємничити тебе в приховані таїнства Венери*. Як встигнути за два дні?

---

* На думку деяких спеціалістів (зокрема Жильбера Лелі), тут де Сад робить алузію на твір Ніколя Шарьє «Алоїзія, або Діалоги Луїзи Сігеа про таїнства Амура та Венери» (1659).— *Прим. пер.*

ЄВГЕНІЯ. О! Я зостануся, поки не дізнаюся всього... Я тут для того, щоб навчитися, і не поїду, доки не стану вченою.

ПАНІ ДЕ СЕНТ-АНЖ (*цілуючи її*). О, любове моя, скільки нам треба всього зробити і сказати одна одній! Але, до речі, може, ти голодна, моя королівно? Навчання наше може бути тривалим.

ЄВГЕНІЯ. Подружко, в мене одне на думці — слухати тебе. Ми вже поснідали за один льє звідси. Тепер я можу почекати до восьмої вечора без будь-яких незручностей.

ПАНІ ДЕ СЕНТ-АНЖ. Тоді ходімо до мого будуару, там нам буде зручніше. Я вже попередила слуг. Запевняю, нас ніхто не потурбує. (*Вони переходять туди, обнявши одна одну*).